

Per què som diferents de les altres escoles si fem el mateix?

Les festes i les tradicions culturals, en el passat, van tenir una gran ressò en les escoles d'arreu del país i avui dia encara les commemorem. El debat, però, que tenim ara és si cal continuar amb aquesta tradició, com ho hem de fer i amb quin objectiu pedagògic.

A l'Escola hem decidit de continuar celebrant-les i dedicar gran part de les hores lectives de la música a preparar aquests espectacles, que són tan educatius i que tant agraden a les famílies, com, per exemple, el concert de Nadal.

La música, els instruments, el ritme, la interpretació i els mitjans audiovisuals han guanyat un protagonisme absolut, tant a nivell social, personal com econòmic, i sembla que van per un camí diferent del tradicional. És fàcil de comprendre que, amb el desenvolupament dels mitjans electrònics, la música o qualsevol art escènica aconsegueixen comunicar-nos i transmetre'ns una emoció, necessitat o idea. Tots, grans i petits, tant hi fa l'edat, estem immersos en aquest mar d'influència musical i tecnològica. Des dels dibuixos per als més petits fins als jocs de memòria i reforç mental per als més grans, tots tenen en comú el factor "música-tecnologia" com a estratègia per a ser més visibles i arribar a un públic més nombrós. La música i els agents que l'acompanyen estan canviant.

Per tal d'afrontar aquesta nova realitat, que sens dubte també està afectant l'educació, és indispensable de conèixer què en pensa la ciència. **Els recents avenços científics en l'estudi del cervell ens han permès millorar la comprensió de com la música influeix en altres desenvolupaments.** Com a punt de

partida sabem que el cervell humà té aproximadament cent mil milions de neurones i una proporció considerable de les quals estan actives simultàniament (més de deu mil) en processos d'intercanvi d'informació. El cervell s'encarrega de categoritzar la tasca ja que, depenent de la importància que li atorgui, decidirà si cal o no recordar-ho. Les tasques importants produeixen, mitjançant el procés de *synaptogènesi*, un creixement dels axons, les dendrites i un major nombre de sinapsis per connectar les neurones, segons [Richard Fields](#).

Una participació en activitats musicals des de la infància (cantar, tocar un instrument, ballar o improvisar) indueix el cervell a la reorganització cortical i produeix canvis en les funcions i en la forma de processar la informació tot generant més connexions noves i potenciant la neurogènesi, factors determinants per a qualsevol procés d'aprenentatge que es vulgui generar i consolidar. Aquests canvis en el cervell també ajuden a connectar i transferir entre elles altres activitats i les habilitats que s'hi desenvolupen.

Per a [Susan Hallam](#) , **la música i les arts escèniques són potenciadores de la transferència dels aprenentatges**. Desenvolupen les habilitats d'alfabetització, la percepció auditiva, les habilitats lingüístiques, la memòria visual i el raonament espacial i matemàtic; augmenten la motivació, el compromís i la cohesió/inclusió social; desenvolupen intel·lecte, la personalitat i la creativitat; afavoreixen el treball en equip, la intel·ligència emocional i l'empatia; proporcionen benestar psicològic i desenvolupament personal; afavoreixen salut interior i èxit general.

No obstant això, el compromís actiu que té el cervell amb la música i, per tant, l'impacte que produeix sobre l'estructura, la funció i la transferència a altres habilitats i activitats depèn principalment de l'experiència pròpia de cada cervell. **La música ha de ser viscuda en entorns agradables, interactius i amb igualtat d'oportunitats per a tots**. Si no és així, el sentiment de frustració i negació pot

predisposar el cervell a decidir tancar-se a aquesta gran finestra de connexions neuronals.

La realitat del dia a dia de l'escola ens confirma que aquesta activitat és complexa i requereix d'una programació més que d'una intuïció. Sovint ens trobem escenaris on els alumnes ploren en rebre la *Castanyera* o els patges reials; altres que assegurin no gaudir en aprendre a recitar un poema de Nadal... o que passen un mal tràngol cada cop que arriba el Carnestoltes i han de disfressar-se, cantar, ballar i fer enrenou.

Què poden fer els docents i les escoles que volen seguir apostant per la celebració d'actes, festes i tradicions sense crear més traumes escènics i musicals? Com es pot donar resposta al debat sobre si cal seguir celebrant-les sense perdre el sentit pedagògic i seguint els avenços de la neurociència?

"Hem entès sempre que el cant, expressió viva, individual i col·lectiva, de sentiments i afectes, era un dels mitjans de treball que, pel seu origen i efecte en l'individu i en la col·lectivitat, havíem de cultivar i estimar per damunt de tot com una labor pedagògica activa. Doncs en l'expressió cantada, la paraula està sotmesa a regles estètiques i aquestes són motlles de vida, d'amor i de pau per als infants i per a l'home". Així, en paraules del Mestre **Pere Vergés**, fundador de les nostres escoles, **hem de comprendre cada moment cognitiu, evolutiu i d'interès de cada un dels nostres alumnes per permetre-li de tenir la seva oportunitat de veure's com a músic, intèrpret, oient o qualsevol altre paper o tasca que el situï com a centre de l'aprenentatge i el faci créixer.**

Tot i fer el mateix que altres escoles, ens diferenciem perquè sabem que educar des de la música, les arts escèniques i l'estètica és essencial per a desenvolupar habilitats i aprenentatges. A més, com a docents, com a Escola, volem que a través de la música els alumnes siguin capaços de conèixer,

interpretar i gaudir les diverses festes i tradicions culturals que ens ajuden a entendre la nostra història. **Cada alumne n'és protagonista en algun moment o curs.** Cada classe té la seva oportunitat en què ha d'emprendre una aventura, un repte col·lectiu que els farà emergir capacitats de coordinació, concentració i habilitats motrius, socials, culturals i musicals.

Rousseau, Pestalozzi i Froebel, en ple moviment romàntic de la pedagogia (S-XVIII), destacaven que no només les matemàtiques, les ciències i la llengua ens ensenyen per a la vida, sinó que l'estètica, experiències sensorials del coneixement sobre la bellesa, és tan important com la lògica i l'ètica, i és la base real per a l'aprenentatge.

Creem activitats musicals, escèniques, artístiques i culturals que són significatives i neuro-positives per als nostres alumnes, a més d'enriquidores i que ajudin a les famílies a conèixer les fortaleses i àrees de millora dels seus fills per a ajudar-los a créixer com a persones. Destaquem constantment la importància del saber entendre i apreciar aquells detalls que conviuen dins de cadascú de nosaltres i de tots en conjunt, del saber estar i de mantenir una conducta i presència correcta, autònoma i responsable. Defensem tot això perquè sabem que és així com aprendrem a estimar allò que som, fem i diem.

“Quan allò que es vol dir té molta intensitat i molt d'interès, sempre es troba el llenguatge amb què expressar-lo”

Pere Vergés

Les Arts per educar

En l'actualitat l'educació està immersa en un procés de canvi on el coneixement és més global i gens compartimentat. Fruit de la necessitat d'afrontar un món i una societat globalitzada, competitiva i en constant canvi, és essencial tenir la capacitat d'aplicar coneixements diversos per resoldre les diferents situacions de la realitat del dia a dia.

Cal fomentar uns aprenentatges més creatius, crítics i d'experimentació perquè allò que els mestres volen ensenyar sigui més significatiu, tal i com les principals ciències que estudien el comportament i la conducta humana, la psicologia i

la pedagogia, evidencien en la seva recerca.

En aquest context d'aprenentatge hem de recordar que ja en els orígens de l'ésser humà, el que ara considerem com a Art va ser el principal mitjà de comunicació.

Abans de l'aparició de l'escriptura, les manifestacions artístiques (dibuixos i símbols) eren el llenguatge a través del qual expressaven idees, pensaments, sentiments i experiències, és a dir, eren la interpretació del món feta a través de la pròpia percepció, fet que ens demostra que l'art, des de la seva creació, ha estat un mitjà d'expressió personal.

L'aprenentatge artístic és reconèixer que, en paraules d'Eisner (2004), "hi pot haver més d'una resposta a una pregunta i més d'una solució a un problema".

Ara el focus està en la metodologia, en el currículum i en les competències que s'ensenyen a les escoles, per tant, és el moment precís per demostrar que la tendència que en els darrers anys s'ha tingut per reduir la plàstica, la música, el teatre, la dansa i altres àrees més artístiques, a favor d'altres àrees més convencionals, no és positiva (Bamford, 2009).

L'art hauria de ser el màxim exponent d'aprenentatge lliure, creatiu i significatiu que féssim a les escoles amb els nostres alumnes, tant per als més menuts, com per als més grans, tot treballant sempre des d'una base pedagògica ferma i contrastada.

Estudis recents avalen la importància de les arts en l'educació perquè han pogut demostrar que tenen una relació directa amb el desenvolupament de les habilitats i amb les probabilitats d'èxit en altres àrees de coneixement, com la creació literària i les matemàtiques (Manes, 2017).

Aquests resultats s'expliquen si entenem que, quan

desenvolupem aquestes habilitats (abstractes, emocionals i creatives) fem que a les capacitats lingüístiques i atencionals -ubicades en l'hemisferi esquerre del cervell- s'hi sumen les capacitats d'expressió no verbal, com la percepció, l'emoció i la imaginació, més pròpies de l'hemisferi dret.

La col·laboració entre hemisferis permet una connexió neuronal constant i un major flux entre la informació entrant i sortint d'un hemisferi a l'altre a través del cos callós (estructura de fibres nervioses). Aquest procés enriqueix significativament les neurones i ajuda en la comprensió i consolidació d'habilitats mentals, tals com la llengua, el càlcul o les funcions de pensament superior; tot això gràcies a una major activació del sistema nerviós neuronal. Aquest fet també premia les capacitats motrius, per la qual cosa no és estrany trobar alumnes molt destres tocant un instrument o motivats per les arts plàstiques, i que alhora també tinguin una gran capacitat motriu i siguin bons esportistes.

Però, com ja defensava Winner fa gairebé dues dècades, aquests avantatges no han de ser els únics arguments per a fer art a l'escola. **Les arts no haurien de necessitar l'aprovació tot demostrant que són útils perquè ajuden a tenir millors resultats en matemàtiques o llengua, sinó perquè tothom reconeix que és un àmbit de coneixement ric i amb un gran potencial per ell mateix.**

Amb una educació artística competent i sòlida els alumnes milloren en moltes capacitats específiques més enllà de l'habilitat per dibuixar o pintar. En cada creació artística hi ha també un procés en el qual es treballa, entre d'altres, la confiança, la persistència, la presa de decisions i la responsabilitat, capacitats essencials que ajuden els alumnes en la seva autoconfiança, a concentrar-se més i millor durant una tasca, a organitzar-se i aprofitar més el temps, i, en definitiva, a obtenir més recursos per assolir amb èxit els objectius acadèmics del present i del futur.

En aquest sentit, el mestre Pere Vergés, pedagog del moviment de l'Escola Nova, director de l'Escola del Mar i fundador de les Escoles Garbí Pere Vergés, considerava que *“l'escola ha de proporcionar un ambient on, la persona, es pugui desenvolupar espontàniament i en un pla d'iniciativa, per així descobrir la seva manera de ser, i amb el temps, encarrilar les seves aptituds i manifestacions afectives”*.

A les nostres escoles partim d'aquests principis pedagògics dels quals en som hereus, però també seguim actualitzant el nostre Projecte (Nausica) en base als avenços i les innovacions educatives que apareixen, les quals ens permeten millorar constantment les nostres finalitats educatives i assolir-les amb escreix.

En un entorn inclusiu i divers com el nostre, on l'escola és per a tothom, hi definim tres eixos principals: la ciència, l'ètica i l'estètica. **Els alumnes es desenvolupen de forma integral, sent capaços de pensar, sentir i estimar, ja que prioritzem les situacions d'aprenentatge artístic significatiu, que els permeten interpretar, respondre i desenvolupar tasques més abstractes i profundes, atributs que els seran indispensables per al dia de demà.**